

THE ROLE OF THE MEDICAL NURSES IN THE PATIENT EDUCATION AND THE IMPLEMENTATION OF THE POLIVALENT PATRONAGE HEALTH CARE IN THE MUNICIPALITIES OF PEHCEVO AND BEROVO

Irena Todorovska

Goce Delcev University- Stip, Republic of Macedonia, todorovska_irena10@yahoo.com

Gordana Panova

Goce Delcev University- Stip, Republic of Macedonia

Abstract: For the needs of this research, were used reports from the services for polyvalent patronage in the municipalities of Berovo and Pehcevo. The survey contains data for the period from January 2013 to December 2017. The results are based on completed samples by the experts from the patronage services at the Health Care Houses of both municipalities.

According to the survey data, the nurse had the greatest engagement when visiting births and lactating women, newborns and infants. Advice related to proper care and nutrition in the infant period is given and it is recorded that the outcome is based on the level of education and the socio-economic status of the family.

Various interventions have been carried out, most of which are interventions related to proper breastfeeding, infant bath, navel care, getting familiar with the immunization calendar and general care for the mother and the child. Of the other visits, the bulk of the visits are for visits to chronic patients with blood pressure measurements, glycemia, dressings were made, tips for preventing decubitus and application of ampoule therapy.

After observing the results of the conducted research, it is evident that the role of the nurse in the education of patients is of great importance. Her impact is on the prevention, treatment and final outcome of the disease. Taking into account the distance of the municipalities in which the research from the larger medical centers is carried out, it further enhances the importance and influence of the patronage nurse. In most cases it is the only link that connects the patient with the health system and plays a key role in the overall treatment of the patient.

For these reasons it is very important that the patronage nurse, apart from the primary medical education, be further educated and up to date with all the novelties and techniques in the respective field. By visiting seminars, workshops and trainings her knowledge and professional development will be supplemented. In the municipalities of Berovo and Pehcevo there are two teams with five patronage nurses and they are in service to a population of 15 000 inhabitants.

Although the scope of work of the patronage nurse is large, taking into account the trend of depopulation of the population in this region, the current number of healthcare workers involved in patronage teams at the Health centers in Berovo and Pehcevo satisfy the needs of the local population.

Keywords: role, medical nurses, polyvalent patronage, education, patient

УЛОГАТА НА МЕДИЦИНСКАТА СЕСТРА ВО ЕДУКАЦИЈАТА НА ПАЦИЕНТИТЕ И СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ПОЛИВАЛЕНТНАТА ПАТРОНАЖА ВО ОПШТИНИТЕ ПЕХЧЕВО И БЕРОВО

Ирена Тодоровска

Универзитет Гоце Делчев-Штип, Република Македонија

Гордана Панова

Универзитет Гоце Делчев-Штип, Република Македонија

Апстракт: За потребите на ова истражување се користени извештаи од службите за поливалентна патронажа во општините Берovo и Пехчево. Истражувањето содржи податоци за периодот од јануари 2013 до декември 2017. Резултатите се базираат на пополнети образци од страна на стручните лица од патронажните служби при Здравствените домови од двете општини.

Според податоците од спроведеното истражување најголем ангажман имала медицинската сестра при посета на родилки и леунки, односно новороденчиња и доенчиња. Давани се совети кои се однесуваат на правилна

нега и исхрана во доенечкиот период и евидентирано е дека исходот од истото е во зависност од степенот на образование и социо-економската положба на семејството. Спроведувани се различни интервенции, од кои во најголем дел се интервенциите кои се однесуваат на правилно доење, капење на новороденчето, нега на папокот, запознавање со календарот на имунизација и општа нега на мајката и детето. Од останати посети најголемиот дел се однесуваат на посети кај хронични болни при што е мерен крвен притисок, гликемија, правени се преврски, совети за превенција на декубитус и апликација на ампуларна терапија.

По согледаните резултати од спроведеното истражување евидентно е дека улогата на медицинската сестра во едукацијата на пациентите е од големо значење. Нејзиното влијание е во превенцијата, третманот и конечниот исход на болеста. Земајќи ја во предвид оддалеченоста на општините во кои е правено истражувањето од поголемите медицински центри, дополнително ја зголемува важноста и влијанието на патронажната медицинска сестра. Таа во повеќето случаи е единствената алка која го поврзува пациентот со здравствениот систем и има клучна улога во целокупниот третман на истиот. Токму од овие причини многу е важно патронажната медицинска сестра освен примарната медицинска едукација да биде дополнително едуцирана и во тек со сите новини и техники во соодветната област. Со посета на семинари, работилници, обуки ќе биде надополнето нејзиното знаење и стручно усовршување.

Во Општините Берово и Пехчево има два тима со пет патронажни медицински сестри и се во служба на население од 15 000 жители. Иако обемот на работа на патронажната медицинска сестра е голем, земајќи го во предвид трендот на депопулација на населението во овој регион, моменталниот број на здравствени работници вклучени во патронажните тимови при Здравствените домови во Берово и Пехчево ги задоволуваат потребите на локалното население.

Клучни зборови: улога, медицинска сестра, поливалентна патронажа, едукација, пациент

ВОВЕД

Поливалентната патронажна служба допира до секој поединец, до секое семејство обезбедувајќи увид за целокупниот здравствен статус на населението. Со поливалентната патронажна служба треба да раководи главна патронажна сестра, специјализирана од областа на патронажата и семејната медицина, која покрај другото треба да има добро познавање од семејната медицина, здравственото воспитување, психологијата, педагогијата и социологијата. Исто така оваа сестра треба да го има добро совладано методолошкиот пристап кон луѓето.

Медицинските сестри се клучната група на здравствени професионалци кои пружаат примарна заштита на сите нивоа и кои воспоставуваат врска помеѓу поединците, семејствата, заедниците и останатиот систем за здравствена заштита. Работејќи со другите членови на здравствените тимови и со другите сектори, или самостојно, сестрите ги експлоатираат новите и подобри начини за зачувување и подобрување на здравјето или за превенирање на болестите и инвалидноста, ја подобруваат правичноста и пристапот до здравствената заштита и и даваат квалитет на негата.

Иако големиот дел од здравствената нега денес е фокусирана врз болеста и нејзиниот третман, сестринството добро се вклопува со најновите трендови и барања на јавноста за добросостојба и унапредување на здравјето. Со движењето за примарна здравствена заштита, сестрите се во првите редови во унапредување на семејните функции и здравиот семеен животен стил. Во склоп на ова, сестрите го поттикнуваат семејството да ја превземе одговорноста за сопственото здравје со тоа што ќе работат со семејствата во експлорирање на изборите и да се донесат одлуки кои се засноваат врз правилни информации. За да ги подржат семејствата во унапредување на сопственото здравје ги користат чекорите од сестринскиот процес: проценка, планирање, имплементација и евалуација.

Добро обучена патронажна (семејна) медицинска сестра е уште еден клучен професионалец во примарната здравствена заштита кој покрај тоа што пружа нега, може да им помогне на лицата и семејствата да се справат со својата болест со посветување на голем дел од своето работно време, работејќи во домовите на пациентите и со нивните семејства. Со брза детекција, здравствените проблеми се третираат во нивниот ран стадиум, се идентификуваат ефектите на социо-економските фактори за семејното здравје и соодветно се упатуваат.

Патронажната служба е дел од превентивните служби и е во нераскинлива врска со превентивните тимови кои го следат растот и развојот на детето и ја вршат имунизацијата. Патронажната сестра е онаа која по раѓањето на детето е прва која влегува во домот на секое семејство и покрај грижата и совети како да се

постапува со новороденото во првите денови, таа ја гледа и атмосферата и средината каде тоа дете треба да расте и да се развива.

Улогата на патронажната сестра е да ја охрабри мајката да даде соодветен совет, да ја процени средината во која живее и како ќе се развива тоа новороденче.

Обезбедувањето на квалитетна патронажна служба е сложен процес кој бара задоволување на повеќе критериуми:

- Време и позитивен став;
- Персонал/интеракција со пациент;
- Стандарди и норми за работа;
- Простор за работа, мебел и опрема;
- Одговори на прашања од јавното здравство;
- Финанси;
- Евалуација на придобивките преку изготвување на лист за активности/параметри кои ќе служат како мерки за квалитет.

При извршување на својата дејност, особено во пристапот и решавањето на некои комплицирани здравствени прашања, на оваа специјализирана патронажна сестра ќе и треба помош и од стручни лица од други области на медицината. Затоа се препорачува во решавањето на ваквите состојби да се работи во тимови.

ЦЕЛ

Целта на истражувањето е да се аргументира улогата на медицинската сестра во едукацијата на пациентите, начинот и превенцијата на одредени заболувања и нејзиното значење во спроведувањето на поливалентната патронажа во Општините Берово и Пехчево.

Истражувањето е ретроспективно и опфаќа период од пет календарски години (2013-2018) во ЈЗУ „Здравствен дом,, во општина Берово и Пехчево

Анализирани се интервенциите кои се спроведуваат на терен, бројот на третирани пациенти по возраст и пол, здравствено-социјалните проблеми кои се откриени за прв пат, број на посети кај болен според групите на заболувања и вреднувањето на здравствено-воспитната дејност во локалната заедница. За анализа на податоците е употребена дескриптивна статистика со средна вредност и процент на застапеност.

Ова истражување ја прикажува улогата на патронажната медицинска сестра во секојдневните проблематики од здравствен аспект со кои се среќаваат пациентите, како и превенција и лекување на одредени заболувања во домашни услови.

МАТЕРИЈАЛИ И МЕТОДИ

Се прикажува застапеноста на пациентите по возраст и пол, видот на заболување и видот на извршената интервенција во патронажната здравствена служба при ЈЗУ „Здравствен дом,, во општина Берово и Пехчево.

Користени се различни методи и техники, годишни извештаи со стастички податоци, истите се обработени и теоретски поткрепени со стручна литература.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Резултатите се базираат на пополнети образци од страна на стручните лица од патронажните служби при Здравствените домови од двете општини. Образецот е составен од 13 табели кои содржат информации за:

1. ангажираните здравствени работници во тимовите на патронажните служби;
2. работните часови на секој од работниците во спроведувањето на активностите;

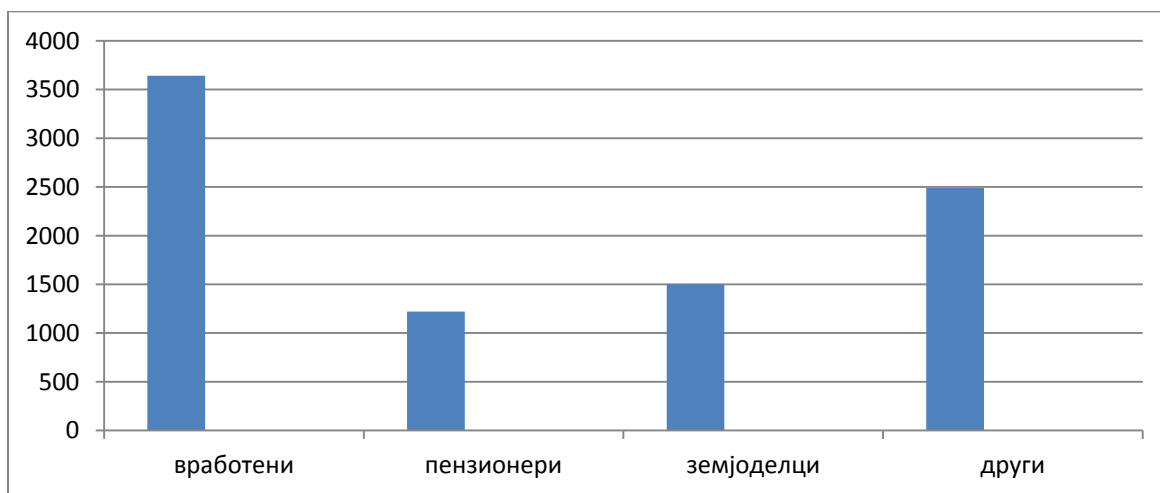
3. број на посетени семејства;
4. број на патронажни посети кај корисници на услуги;
5. број на превентивни посети по корисници на услуги;
6. начататели на превентивните посети;
7. здравствено-социјални проблеми откриени за прв пат;
8. вид и место на интервенција;
9. вреднување на здравствено-воспитната дејност во локалната заедница;
10. движење (фреквенција) на болни;
11. први посети кај болен (по возраст и пол);
12. први посети кај болен според групите на заболувања (по МКБ 10);
13. интервенции за нега.

Според добиените податоци евидентиран е просечен број на посетени семејства во извештајниот период (2013-2018).

Табела бр.1.Просечен број на посетени семејства во извештајниот период (2013-2018).

бр.	Вид на семејство	број на семејства
1	вработен	3462
2	пензионер	1221
3	земјоделец	1501
4	други	2489
1-4	вкупно	8673
5	број на први посети во семејства	4657
6	број на повторни посети во семејства	4016
5-6	вкупно	8673

Дијаграм бр.1.Просечен број на посетени семејства во извештајниот период (2013-2018).

Дијаграм бр.2. Број на посети

ЗАКЛУЧОК

Грижата за семејството е во централниот фокус на сестринството. Современиот тренд на функционирање на семејствата ја насочуваат негата да биде болнички ориентирана и специјализирана, со што овој семеен фокус губи на значење. Со враќање на домашната нега е зголемено разбирањето на значењето на семејните врски за здравјето и болеста. Повторно е нагласено значењето на негата во чиј фокус е семејството. Патронажните медицински сестри со знаењето, способноста и сфаќањето на различните семејни форми можат да промовираат здраво семејство со зајакнување на неговата структура и функции и промовирање на позитивна семејна динамика која го фаворизира здравјето. Во грижата за семејствата мора да се почитува уникатната природа на секое семејство. Варирањето на семејните форми како опаѓање на "семејните вредности" е знак дека семејството всушност се приспособува на променливите општествени услови.

Семејствата сакаат да бидат инволвирани и информирани и да имаат поголема контрола врз својата нега. Степенот до кој семејството ќе биде инволвирано во здравствената нега зависи од состојбата или од здравствениот проблем. Во ситуација на помали акутни проблеми, сестрите обично се фокусираат на поединецот. Меѓутоа кога станува збор за хронични болести, сериозни акутни проблеми или прашања поврзани со животниот стил, патронажните медицински сестри мора да го вклучат целото семејство во давањето нега.

Патронажните медицински сестри треба да бидат лица кои ќе се грижат за благосостојба и унапредување на здравјето на целокупното општество. Дали овие заложби ќе се реализираат зависи од човечкиот потенцијал и стручноста на сестрите со своите знаење и искуство да ги мотивираат пациентите сами да се грижат за сопственото здравје и здравјето на поширокото семејство.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Aleksandar Baljovic , Svetislav Kostic, Nikola Beljovic, "Zdravstvena nega" za prvi razred medicinske skole, Beograd, 2016;
- [2] Dusan Backovic, "Higijena sa zdravstvenim vospitanjem" za 1 I 2 razred medicinske skole, Beograd, 2015;
- [3] Ruzdi Ramadani, Ruza Stanic. Slobodan Kostic, "Nega, dijagnostika, ishrana I terapija u neonatologiji", Beograd, 2010;
- [4] Baso N. Cerkovic, Zarko D. Barjaktarevic, "Pedijatrija", Beograd, 2010;
- [5] Zavod za udzbenike, Grupa autora, "Problemi u Pedijatriji", Beograd, 2009;
- [6] Milica Katic, igor Svab and associates, "Family medicine", 2017;
- [7] Sonja Kalauz, "Etika u sestrinstvu", Zagreb, 2012;

- [8] Zijad Durakovic I suradnici, "Gerijatrija", Zagreb, 2007;
- [9] Силвана Костадинова, "Здравствена нега", Скопје, 2011;
- [10] Kurjak A. "Ginekologija I perinatologija", Zagreb, 1989;
- [11] Л. Мирчевска, Д. Донеv, Л. Кочанковска, "Примарна здравствена заштита, Битола", 2011;
- [12] Здружение на медицински сестри, техничари и акушерки на Р.Македонија, "Сестрите секогаш тука за вас: грижејќи се за семејството", Охрид, 2002;